

α) «Ἐλαμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν φιλόανθρωπε Δέσποτα τό τῆς σῆς θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς...»

Στή θεία Λειτουργία, πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς, ὁ ἱερέας λέγει τὴν εὐχή:

«Ἐλαμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, φιλόανθρωπε Δέσποτα, τό τῆς σῆς θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς, καὶ τοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν διάνοιξον ὀφθαλμούς, εἰς τὴν τῶν εὐαγγελικῶν σου κηρυγμάτων κατανόησιν. Ἐνθεὸς ἡμῖν καὶ τὸν τῶν μακαρίων σου ἐντολῶν φόβον, ἵνα τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας πάσας καταπατήσαντες, πνευματικὴν πολιτείαν μετέλθωμεν, πάντα τὰ πρὸς εὐαρέστησιν τὴν σὴν καὶ φρονοῦντες καὶ πράττοντες...».

(Λάμψε στὶς καρδιές μας, φιλόανθρωπε Κύριε, τό καθαρό φῶς τῆς θεογνωσίας σου καὶ ἄνοιξε τὰ μάτια τῆς διανοίας μας, γιὰ νὰ κατανοήσουν τὰ εὐαγγελικά σου κηρύγματα. Σέ παρακαλοῦμε νὰ βάλεις μέσα μας καὶ τό φόβο τῶν μακαρίων ἐντολῶν σου γιὰ νὰ καταπατήσουμε τίς σαρκικὲς ἐπιθυμίες καὶ νὰ ζήσουμε ἔτσι πνευματικὴ ζωὴ, πράττοντας καὶ ἔχοντας ὡς φρόνημά μας ὅλα ὅσα ἀρέσουν σέ σένα...).

Ἀπὸ τὴν εὐχή αὐτὴ συνάγονται τὰ ἑξῆς συμπεράσματα: 1) Γιὰ νὰ κατανοήσῃ ὁ ἄνθρωπος τό εὐαγγέλιο χρειάζεται τό φωτισμό τοῦ Θεοῦ. 2) Ὁ σεβασμός τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, τοῦ θείου νόμου, ὀδηγεῖ στὴν αὐτοκυριαρχία καὶ τὴν πνευματικὴ ζωὴ. 3) Ἡ ζωὴ αὐτὴ συνίσταται στό νὰ φρονεῖ καὶ νὰ πράττει κανεὶς ὅ,τι εἶναι εὐάρεστο στό Θεό.

β) Ὁ φυσικός καὶ ἠθικός Νόμος

Ἡ λέξη νόμος σημαίνει τὴ σταθερότητα, τὴν κανονικότητα καὶ τὴν τάξη, πού παρατηρεῖται στὶς σχέσεις τῶν φαινομένων. Καὶ ἐπειδὴ τὰ φαινόμενα διακρίνονται σέ φυσικά καὶ ἠθικά, γίνεται λόγος γιὰ φυσικό καὶ ἠθικό νόμο. Φυσικός νόμος εἶναι ἡ σταθερὴ καὶ μόνιμη τάξη, κατὰ τὴν ὁποία τό ἴδιο φαινόμενο κάτω ἀπὸ τίς ἴδιες συνθῆκες ἐκδηλώνεται πάντοτε μέ τὸν ἴδιο τρόπο. Ὁ φυσικός νόμος εἶναι ἔκφραση τῆς σταθερῆς καὶ ἀναγκαίας σχέσεως ἀνάμεσα στό αἷτιο καὶ τό ἀποτέλεσμα. Γι' αὐτό οἱ φυσικοὶ νόμοι ἔχουν γενικὴ ἰσχὺ καὶ δέν ἀφήνουν περιθώρια στὴν ἐλεύθερη θέληση τοῦ ἀνθρώπου.

Ο ήθικός νόμος είναι κανόνας πού υποδεικνύει καί επιβάλλει αυτό πού πρέπει νά πράττει ἢ νά ἀποφεύγει ὁ ἄνθρωπος χωρίς ἐξαναγκασμό. Ο ήθικός νόμος προϋποθέτει τήν ἑλευθερία τοῦ ἀνθρώπου γι' αὐτό ὁ ἄνθρωπος κάτω ἀπό τίς ἴδιες συνθήκες δέν πράττει πάντοτε κατά τόν ἴδιο τρόπο.

Ο ήθικός νόμος εἶναι ἔμφυτος, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκ φύσεως ἐπιθυμεῖ τό ἀγαθό, ἐγκρίνει καί ἀποδοκιμάζει τίς πράξεις πού συμφωνοῦν μέ αὐτό, ἐνῶ ἀποδοκιμάζει τίς πράξεις ἐκείνες πού δέ συμφωνοῦν μέ τό ἀγαθό καί τόν ήθικό νόμο. Τίς πρῶτες χαρακτηρίζει καλές καί χρηστές. Τίς δευτέρες, κακές καί φαῦλες.

Ο ήθικός νόμος κατάγεται ἀπό τό Θεό. Εἶναι ἔκφραση τῆς θείας εἰκόνας καί ὁμοιώσεως πού ὑπάρχει στόν ἄνθρωπο.

γ) Ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Νόμου στήν Παλαιά Διαθήκη καί τό μήνυμα τῆς ἀγάπης στήν Καινή Διαθήκη

Ο ήθικός νόμος διακρίνεται σέ ἄγραφο καί γραπτό. Ἄγραφος εἶναι ὁ ἔμφυτος ήθικός νόμος, πού ὑπάρχει στήν ψυχή ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Γραπτός εἶναι ὁ ἀποκαλυμμένος νόμος τοῦ Θεοῦ. Ο γραπτός ήθικός νόμος διαιρεῖται στό νόμο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί στό Νόμο τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ο νόμος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀποτελεῖται ἀπό τό λειτουργικό, ήθικό καί ποινικό νόμο. Στήν Παλαιά Διαθήκη τό δίκαιο καί ἡ ήθική συνδέονται στενά. Πυρήνας τοῦ νόμου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι οἱ δέκα ἐντολές.

Ο νόμος τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ. Στήν ἐπί τοῦ Ὁρους Ὁμιλία ὁ νόμος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης συμπληρώνεται καί τελειοποιεῖται. Ο παλαιός νόμος ὄχι μόνο δέν καταργήθηκε ἀπό τό Χριστό, ἀλλ' ἀντίθετα θεωρήθηκε ἀπ' Αὐτόν ἀπαραίτητος γιά τήν εἴσοδο τοῦ ἀνθρώπου στήν αἰώνια ζωή. Δέν εἶναι ὅμως καί ὁ μοναδικός ὅρος τῆς αἰωνιότητος καί τῆς πνευματικῆς τελειοποιήσεως. Ἐπάνω ἀπό αὐτόν στέκεται ὁ νόμος τῆς ἀγάπης. Στήν ἐρώτηση τοῦ πλοῦσιου νέου: «Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί νά κάνω γιά νά κληρονομήσω τήν αἰώνια ζωή;» ὁ Κύριος ἔδωσε τήν ἀπάντηση: «Ἄν θέλεις νά εἰσέλθεις στή ζωή, φύλαγε τίς ἐντολές» (Ματθ. 19, 17). Ἔτσι ἡ τήρηση τῶν θείων ἐντολῶν τοῦ νόμου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναγνωρίζεται ὡς ἀπαραίτητη προϋπόθεση τῆς σωτηρίας. Ἄλλ' ἄς Διαθήκης ἀναγνωρίζεται ὡς ἀπαραίτητη προϋπόθεση τῆς σωτηρίας. Ἄλλ' ὅταν ὁ νέος διαβεβαίωσε τό Χριστό πώς σέ ὀλόκληρη τή ζωή του ἐφήρμοσε τίς ἐντολές τοῦ νόμου καί ρώτησε «τί ἔτι ὑστερῶ;» (Σέ τί ἀκόμη ὑστερῶ; Ματθ. 19, 21), ἔλαβε τήν ἀπάντηση: «Ἐνα σοῦ λείπει πῆγαινε, ὑστερῶ; πούλησε ὅσα ἔχεις καί δός τα σέ πτωχοῦς καί θά ἔχεις θησαυρό στόν

οὐρανὸ καὶ ἔλα νά με ἀκολουθήσεις, ἀφοῦ σηκώσεις τό σταυρό σου» (Μαρκ 10, 21).

Ἴδου ἡ συμπλήρωση καὶ τελειοποίηση τοῦ παλαιοῦ νόμου:

Τὸ περιεχόμενο τοῦ νόμου τοῦ Χριστοῦ συνοψίζεται σέ λίγες γραμμές: «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν» (Νά αγαπήσεις Κύριον τὸ Θεό σου με ὅλη τὴν καρδιά σου καὶ με ὅλη τὴν ψυχὴ σου καὶ με ὅλη τὴ δύναμη σου καὶ με ὅλη τὴ διάνοιά σου καὶ τὸν πλησίον σου ὅπως τὸν ἑαυτό σου. Λουκ. 10, 17). Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ Θεό καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον εἶναι ὁ πυρήνας τῆς εὐαγγελικῆς ἠθικῆς.

Ὁ νέος ἠθικός νόμος εἶναι ὁ νόμος τῆς χάριτος, ἐφόσον διὰ τῆς πίστεως στὸ Χριστό ὁ ἄνθρωπος εἰσέρχεται στὴν κατάσταση τῆς χάριτος, δηλαδὴ τῆς ἀνώτερης μορφῆς τῆς θείας ἀγάπης. Ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀκόμη ὁ τέλειος νόμος τῆς ἐλευθερίας, ἀφοῦ ὁ Χριστός εἶναι ὁ ἐλευθερωτὴς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ κακὸ καὶ τὴν ἁμαρτία (Ἰω. 8, 36).

ΚΕΙΜΕΝΑ

«Ἀγαπητοί, αγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶ, καὶ πᾶς ὁ αγαπῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γενένηται καὶ γινώσκει τὸν Θεόν. ὁ μὴ αγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν. ἐν τούτῳ ἐφανερῶθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ... Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται· ἐάν αγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν μένει καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐστίν ἐν ἡμῖν... Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ».

(Α' Ἰω. 4, 9-17).

(Ἀγαπητοί, ἄς αγαπᾶμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, γιατί ἡ ἀγάπη εἶναι ἀπὸ τὸ Θεό καὶ ὅποιος αγαπᾶ ἔχει γεννηθεῖ ἀπὸ τὸ Θεό καὶ γνωρίζει τὸ Θεό. Ὅποιος δὲν αγαπᾶ, δὲ γνώρισε τὸ Θεό, γιατί ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη. Μὲ τοῦτο φανερώθηκε ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ σ' ἐμᾶς: ὅτι τὸν Υἱό του τὸν μονογενῆ ἔστειλε ὁ Θεὸς στὸν κόσμο γιὰ νά ζήσουμε δι' αὐτοῦ... Τὸ Θεὸ δὲν τὸν ἔχει δεῖ κανεὶς ποτέ. Ἐάν αγαπᾶμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, ὁ Θεὸς μένει μέσα μας καὶ ἡ ἀγάπη του ἔγινε τέλεια μέσα μας... Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη καὶ ὅποιος μένει στὴν ἀγάπη μένει στὸ Θεό καὶ ὁ Θεὸς μένει σ' αὐτόν).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Πῶς ἀποδεικνύεται ἡ καθολικότητα τοῦ ἠθικοῦ νόμου;
- 2) Πῶς γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος τὸ Θεό κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη;